

Парламентсько-президентська республіка

Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії.

Парламентсько-президентська республіка — це один з видів змішаної форми правління, який поєднує ознаки парламентських і президентських республік.

Основними правовими критеріями розрізнення президентсько-парламентської й парламентсько-президентської республік є: спосіб й процедура формування уряду, наявність або відсутність відповідних повноважень у президента, юридична інвеститура уряду, його відповідальність, підстави відставки уряду, підстави та обмеження розпуску парламенту президентом, відповідні повноваження щодо цього уряду та (або) його голови, наявність у президента права законодавчої ініціативи, використання президентом права відкладального вето, його подолання (можливість винесення цього питання на референдум), промульгування законів президентом, наявність інституту «контрасигнатури» (перелік актів, які підлягають контрасигнуванню), підстави і процедура імпичменту або відзиву президента шляхом всенародного референдуму, підстави проведення референдуму й повноваження з цього приводу президента.

Першою республікою з подібною формою правління була Веймарська республіка в Німеччині (1919–1933 роки). На сьогоднішній день парламентсько-президентськими республіками є: Алжир, Ангола, Боснія і Герцоговина, Єгипет, Ліван, Румунія, Монголія, Сан-Марино, Україна, Чорногорія та ін.

Зміст

Правові ознаки парламентсько-президентської республіки

Переваги

Див. також

Джерела

Посилання

Правові ознаки парламентсько-президентської республіки

- додержання конституції, незалежності й територіальної цілісності. На допомогу йому в прийнятті найважливіших державних рішень може створюватися консультативний орган, до складу якого можуть входити представники різних гілок державної влади й органів самоврядування, знані державні діячі, що сприяє прийняттю главою держави більш виважених рішень.
- Компетенційна перевага парламенту у формуванні уряду, що зумовлено здебільшого

використанням юридичної інвеститури при формуванні вищого органу виконавчої влади.

(Інвеститура уряду (від лат. — одягати, оточувати) — процедура, пов'язана з парлам. способом формування уряду. Передбачена конституціями більшості держав з парлам.-монархіч., парлам.-респ. і змішаною республіканською формами правління. Ґрунтується на спільних діях парламенту і глави д-ви, хоча характер та послідовність їхніх дій різняться. У багатьох країнах з відповідними формами правління кандидат на посаду глави уряду після його висунення главою д-ви має у встановлений конституцією строк подати парламентові або нижній палаті двопалат. парламенту склад уряду і часто — урядову програму, щоб отримати довіру, тобто санкцію на саме існування уряду. Відповідне рішення парламенту приймається абсолютною більшістю голосів)

- Юридична відповідальність уряду перед парламентом і складання повноважень перед новообраним парламентом

У парламентсько-президентській республіці уряд несе колективну й індивідуальну відповідальність перед парламентом, який через прийняття резолюції осуду може висловити недовіру його главі, уряду в цілому або його окремим членам. Стосовно глави уряду використовується як конструктивний, так і неконструктивний вотуми недовіри. Питання про довіру може бути ініційовано й самим урядом, у тому числі й пов'язано з прийняттям парламентом урядового законопроекту. Якщо уряд такої довіри не отримує, він іде у відставку.

Наприклад, визначення кандидатури голови уряду й формування персонального складу останнього відбувається за визначальної ролі лідера партії (коаліції), яка має в парламенті більшість, і номінальної участі президента. Сформований уряд у встановлений конституцією строк має подати на затвердження парламенту програму дій (юридична інвеститура). У разі прийняття програми парламентом уряд і його голова призначаються парламентом (при цьому можливе формальне призначення президентом), а в разі відхилення — уряд має піти у відставку.

Питання щодо недовіри уряду не може ставитися і розглядатися спонтанно, але може розглядатися парламентом за ініціативою опозиції з використанням визначеної в конституції або у парламентському регламенті досить деталізованої спеціальної процедури. Трапляється, що ця процедура прямо співвідноситься з такою формою парламентського контролю за урядовою діяльністю, як інтерпеляція (звернення депутата парламенту до уряду або його представника з певним питанням, після обговорення якого приймається відповідна ухвала).

Процедури винесення недовіри різняться від країни до країни.

- Наділення глави держави правом розпуску парламенту за певних конституційно визначених підстав (з урахуванням часових і кількісних обмежень). Ці підстави переважно пов'язані з процесом формування уряду

У парламентсько-президентських республіках президентові надається право розпуску парламенту. Проте, на відміну від парламентських республік, де за поданням прем'єр-міністра парламент може бути розпущено в будь-яких випадках, і президентсько-парламентських, де президент не обмежений ані

підставами розпуску, ані думкою будь-якого іншого державного органу чи посадової особи, у парламентсько-президентській моделі ці випадки чітко визначені конституцією.

- Наділення президента суттєвими повноваженнями: у внутрішній і зовнішній політиці, функціонально поєднаними зі сферою виконавчої влади, пов'язаними з його можливістю втручатися в нормотворчий процес (право законодавчої ініціативи, відкладального вето й видання актів, які мають силу закону).

Президент зазвичай має право відкладального вето з можливістю його подолання парламентом (нижньою палатою), якщо при повторному розгляді за нього проголосувало не менше двох третин від загальної чисельності парламентаріїв. За чітко закріпленим у конституції переліком найбільш важливі закони, які подолали вето президента, можуть бути винесені ним на всенародне голосування.

- Наявність інституту «контрасигнатури»

Подібний порядок є не просто візуванням правового акта що видається, а процедурою, яка передбачена конституціями ряду країн, набуваючи таким чином правового значення. Підпис, поставлений повторно поряд з основною підписом, засвідчує її або підтверджує факт додатково заявлених у документі зобов'язань. Формально порядок контрасигнатури пояснюється тим, що глава держави юридично не відповідальний за свої дії (за винятком випадків державної зради або інших злочинів, якщо йдеться про президента).

Переваги

- Парламентсько-президентська республіка завдяки збалансованій системі стримувань і противаг у владному трикутнику не тільки запобігає політичним конфліктам, але й усуває загрозу узурпації влади за умов президентського періоду в президентсько-парламентських республіках, оскільки президент, навіть у випадку збігу його партійної належності й парламентської більшості, не має вагомих конституційних повноважень впливу на формування уряду й надмірних повноважень у сфері виконавчої влади.
- Оптимально поєднуючи президентські й парламентські елементи, організація державної влади в парламентсько-президентській республіці здатна здійснювати ефективно державне правління. Це забезпечується: (а) її стабільністю, зумовленою, з одного боку, збереженням за президентом значних владних повноважень, а з другого — наявністю істотних важелів впливу на уряд з боку парламенту; (б) її гнучкістю, що пояснюється правом парламенту на усунення в будь-який час прем'єр-міністра й уряду, що створює можливість своєчасного коригування політичного курсу відповідно до настроїв електорату, чим значно зменшує небезпеку конфліктів між виконавчою владою й парламентом. Право ж президента у чітко визначених конституцією випадках розпустити парламент і призначити нові вибори стає могутньою зброєю проти виникнення частих урядових і парламентських криз.
- Гнучкість моделей президентсько-парламентської й парламентсько-президентської

республік, які реалізуються в конституційних положеннях, залежно від наповнення їх політичним змістом, від конкретної політичної практики певної держави, дозволяє долати політичні кризи на підставі конституційних норм, не змінюючи їх змісту.

Див. також

- Форма державного правління
- Парламентська республіка
- Президентська республіка
- Республіка
- Змішана республіка
- Президентсько-парламентська республіка

Джерела

- Протасова В. Є. Парламентсько-президентська республіка: сутність, особливості, різновиди//Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2008.
- Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І.О. Поліщук та ін. За ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2015
- [[https://web.archive.org/web/20200813024531/https://leksika.com.ua/16801028/legal/parlamentska_respublika Архівовано (http://leksika.com.ua/16801028/legal/parlamentska_respublika) 13 серпня 2020 у Wayback Machine.] ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА] //Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998—2004. — ISBN 966-749-200-1.
- ІНВЕСТИТУРА УРЯДУ (http://leksika.com.ua/12090613/legal/investitura_uryadu) [Архівовано (https://web.archive.org/web/20160323021459/http://leksika.com.ua/12090613/legal/investitura_uryadu) 23 березня 2016 у Wayback Machine.] //Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998—2004. — ISBN 966-749-200-1.

Посилання

Отримано з https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Парламентсько-президентська_республіка&oldid=34932220

Цю сторінку востаннє відредаговано о 12:33, 22 березня 2022.

Текст доступний на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-ShareAlike; також можуть діяти додаткові умови. Детальніше див. Умови використання.